Poštnina plačana v gotovini. Maribor, četrtek 19. oktobra 1939 Stev. 42. Leto II.

Cena 1·50 din

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsak četrtek
Velja letno 36 din, polletno 18 din, četrtletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
Rokopisi se ne vračajo - Pošt. ček. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglasi po ceniku

Kakor se v temi ne more najti luči, tako se v deželi, kjer ni svobode, zaman išče pravica.

Peter Kočić.

Na ogled brezplačno

pošiljamo do nadaljnjega SAMO POSAMEZNE ŠTEVILKE S POLOŽNICO po naročilu ali po predlogu naših zaupnikov.

Vsem cenjenim naročnikom na znanje!

Številki od 5. oktobra smo priložili položnico. Obenem smo obvestili vsakogar, ki še kaj dolguje, koliko naročnine dolguje do konca tega leta. Kdor položnice ne rabi zdaj, ker je naročnino za letos že poravnal, naj jo shrani za prihodnje nakazilo, ali pa jo naj da komu drugemu, ki želi »Edinost« naročiti! Ne zavrzite nobene položnice, ki je za upravo razmeroma draga tiskovina! Stari zamudniki bodo črtani in naj vedo, da so list krivično prejemali in da jih ustavitev lista ne odveže od dolžnosti, ki so jo prevzeli z naročbo. Naj vsi store svojo dolžnost, kakor smo jo storili mi z rodoljubno požrtvovalnostjo!

Uprava »E D I N O S T I«, Maribor, Kopališka ulica 6.

Čiste roke!

Po časopisju čitamo, da se pripravljajo volitve. Najprej senatske, še po starih zakonih, potem pa skupščinske in občinske po novih ne več diktatorskih postavah. Menda ga ni poštenega Jugoslovana, posebno pa Slovenca, ki se ne bi odkritosrčno veselil, da mu bo vendarle enkrat dana priložnost, da voli po svoji vesti, ne da bi se mu bilo treba bati raznih groženj. Ljudstvo bo zopet smelo sodelovati pri upravljanju države in vladanje se ne bo več smatralo kot dolžnost in pravica nekaterih redkih, ki čutijo v sebi Mojzesovske voditeljske sposobnosti, da privedejo naše ubogo ljudstvo v dolino Kanaan. Seveda pa je bila ta dolina Kanaan v predstavah naših velikih politikov kaj različna, vsak si jo je predstavljal na svoj način, večidel tako, da so mislili, da bodo mogli sami brez vsakršnega nadzorstva gospodariti po načelu: en hlev in en pastir. Sedajle jim bo, kakor vse kaže, odklenkalo. Ljudstvo se vrača in zahteva, da se odslej prične novo gospodarstvo v lastni domačiji.

Vse to spoznavajo stari in preizkušeni politiki. Dobro vedo, da prihaja zanje sodnji dan. Treba se je rešiti za vsako ceno. In to se da doseči na kaj enostaven način, si mislijo. Treba se je sedaj nenadoma uveljaviti kot star (seveda tih) prijatelj demokracije in političnih svoboščin. Treba je poudarjati, da je ves notranji politični razvoj, ki dopušča zopet nekoliko lažje dihanje in ki odpravlja velike bele lise iz časopisov ne le z naredbami in prepovedmi, ampak s popuščanjem nasproti ljudski kritiki, da je torej vse to prav za prav delo teh političnih veljakov in voditeljev. Vsi ti so namreč trdno prepričani, da je ljudstvo njihovo delovanje, posebno, če že dalj časa niso bili na vladi ali pri vladi, kakor so to včasih duhovito razlikovali, že davno pozabilo.

Toda ljudstvo teh gospodov ne sme kar tako pozabiti. Samo sebe bi zatajilo, če bi izročilo svojo usodo v roke zopet takim ljudem, ki ga bodo ob prvi priložnosti zopet izdali in bi zapravili s težkimi žrtvami priborjeno svobodo. Kajti tudi ta svoboda je stala mnogo krvi. Če danes hrvaški listi odkrivajo grozote iz hrvaških policijskih zaporov, če poročajo o zločinskem mučenju ljudi, katerih edini greh je bila prevelika ljubezen do svobode, se moramo vsi zavedati, da smo tem mučenikom tudi marsikaj dolžni. Dolžni smo jim ne le hvalo, ampak tudi neka jamstva, da ne bo nikoli več nastopila taka doba, kjer bi bile take stvari mogoče. Kjer bi [illegible], mogel siliti svoje podrejene k nečuvenim kršitvam zakonov, ne da bi mogel kak list proti temu nastopiti in tako stvar primerno ožigosati.

Če se bo torej pred novimi volitvami pojavil pred nami kak poslanski kandidat, mu moramo temeljito izprašati vest. Prijatelj, imaš čiste roke? Kaj si delal teh deset let, ko je narod trpel radi preganjanja. Ali nisi bil tudi ti eden izmed tistih, ki so se včasih za ta sistem tako navduševali? Ali jim nisi tudi ti pomagal? Kaj si storil, da se ta sitem ne bo več držal? Kaj si storil, da bo zmagala čim preje pravica in da bomo dobili čim preje politične svoboščine? Ali si založil ves svoj vplив pri nadrejenih in svojo moč pri vseh podrejenih, da se sramotna diktatura čim preje poruši?

Če bomo stavili našim poslanskim kandidatom ta in taka vprašanja in če bomo po njihovih odgovorih tudi volili, si bomo kmalu našo domovino res lepo uredili.

jad.

Vprašanje, ki zanima ves svet:

Preselitev Nemcev

V našem časopisju, pa tudi v družbi se še vedno veliko razpravlja o preselitvi Nemcev. Posebno se prepirajo, ali gre pri teh selitvah tudi za balkanske Nemce, posebno za Nemce iz Jugoslavije. Nekateri, pač največ pripadniki naše narodne manjšine o tej preselitvi hudo dvomijo. V

»DEUTSCHES VOLKSBLATT«

je izšel članek, v katerem člankar točno loči med Nemci, ki so naseljeni samo kot drobci, ki se v tujem morju ne bi mogli držati in med Nemci, katerih narodni obstoj ne more biti v nevarnosti. Člankar je prepričan, da pridejo pri preseljevanju v poštev samo prvi, to je nemški »drobci«, drugi pa da bodo ostali. Že sama ta delitev, kakor tudi ves duh članka kaže, da se jugoslovanski Nemci ne smatrajo kot drobec, ki bi bil narodnostno ogrožen. [illegible]

V tej veri jih potrjuje tudi

IZJAVA ZAGREBŠKEGA NEMŠKEGA KONZULA DR. FREUNDTA,

ki zanikava poročila, ki so jih prinesli naši listi iz Bukarešte, po katerih se bodo balkanski Nemci naselili v protektoratu, kjer jim bodo naredli prostor češki kmetje in delavci, ki se bodo izselili v Rusijo. Ta vest, pravi dr. Freundt, je gola izmišljotina. Dr. Freundt jo zanikava v celoti. Tisto vest pa lahko razdelimo na več izjav. 1. Balkanski Nemci se bodo morali preseliti. 2. Preselili se bodo v protektorat. 3. Češki delavci in kmetje se bodo preselili v Rusijo. Naši Nemci so prepričani, da velja dr. Freundtovo zanikanje za vse te tri trditve, torej tudi za prvo. Vendar pa ta razlaga ni nujna. — Možno je tudi, da se nanaša zanikanje samo za zadnjo trditev, ki je res skrajno neverjetna.

Nekoliko več jasnosti v to vprašanje prinašajo

VESTI IZ BERLINA.

Tam pravijo, da zastopa Hitler načelo, **da morajo biti v Nemčiji združeni vsi Nemci.** Stremljenje gre po čistih etnografskih mejah, s katerimi se lahko za večne čase odstranijo povodi za obmejne spore. Poleg tega ima to vprašanje tudi svojo gospodarsko stran. Nemčija je z imenovanimi **državami v živahnem gospodarskem sodelovanju. Ker pa v sedanjem vojnem gospodarstvu ni v stanu, da plačuje z devizami** (denarjem), ki jih potrebuje za vojne svrhe in ker demokracije skušajo Nemčijo udariti tudi preko teh nevtralnih držav, da skušajo njih izvoz v Nemčijo enostavno kupiti, **bo Nemčija uporabila premoženje svojih narodnih manjšin kot devize.** Dala bo imenovanim državam to premoženje na razpolago in bo za to zahtevala surovine.

Po tej vesti bi ne moglo biti o usodi naših Nemcev nobenega dvoma več. Izjava o združitvi vseh Nemcev v Nemčiji je jasna. Kajti, da bi si kateri izmed naših Nemcev predstavljal, da se da to načelo tudi na drug način izvesti, je po ponovnih Hitlerjevih svečanih zagotovilih o stalnosti mej z Jugoslavijo nemogoče. — Tudi v Nemčiji so si glede tega vsi edini. — V

»DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG«

n. pr. piše znani publicist Kurt Pastenaci o narodnih skupinah in narodnih drobcih ter razpravljajoč o zgodovini nemških drobcev na vzhodu in jugovzhodu Evrope pride do zaključka, da so ti inozemski Nemci svoje naloge že izvršili in da se lahko vrnejo zopet v domovino. Jugoslavija je v članku večkrat izrecno omenjena.

Kako se bodo naši Nemci pozivu iz Nemčije odzvali, je seveda drugo vprašanje. [illegible] od estonskih in letonskih Nemcev, ki se, tako poročajo nemški časopisi, vsi z navdušenjem vračajo v svojo domovino, kjer bodo takoj ponudili svoje moči domovini. Pričakovati je, da se bodo tudi naši Nemci takoj po povratku v svojo novo domovino vsi javili [illegible]

Prepričani smo, da med njimi ne bo nikogar, ki bi se hotel umakniti [illegible]

Že zopet zasluge za sporazum

Tisti, ki imajo poleg bratov Hrvatov v HSS res kake zasluge za sporazum od 26. avgusta, naj bi se sami čim manj hvalili s tem! Saj so kot plačani služabniki naroda, ako so k sporazumu sploh kaj pripomogli, storili samo svojo narodno dolžnost — in nič več. Zadostovale bi o pravem času morebitne stvarne ugotovitve kot prispevek k zgodovini o sporazumevanju, samohvala, že celo pretirana in preočitna samohvala pa je pametnemu poslušalcu in resnemu presojevalcu takih političnih pridig kmalu preveč. In kar je preveč, ni dobro. Ko zopet in zopet vse vprek govorijo o nekih zaslugah za sporazum, se vprašamo: kako dolgo nas bodo še bedakali? So ljudje, ki za vsako »narodno zaslugo« zahtevajo dosmrtno velike nagrade, ki jih zavedni narod načelno odklanja in tudi že ne zmaguje več.

Vseučiliščni profesor in bivši minister **dr. Andrej Gosar,** eden izmed najuglednejših pristašov nekdanje SLS, je nedavno pošiljal izbranim javnim delavcem politično pismo o hrvatskem sporazumu. V pismu izraža misel, da bi bilo najboljše, ako bi vse določbe iz sporazuma s Hrvati, ki so veljavne za Banovino Hrvatsko, nekako k nam prenesli, odnosno ako bi jih celotno uveljavili tudi za Banovino Slovenijo.

Na to, gotovo dobro mišljeno pobudo resnega javnega delavca je bilo kaj kmalu precej živahnega odmeva v raznih listih. Tudi zagrebški »Jutarnji list« je poročal o Gosarjevem političnem pismu in pripomnil:

Hrvatov gotovo niti malo ne zanima, kako si bo Slovenija uredila svoj državnopravni položaj in razmerje do osrednje oblasti. Toda gospod dr. Gosar je eno pozabil, da bi namreč omenil v tem pismu, da so bili Slovenci v dvajsetletnem boju Hrvatov za samostojnost na nasprotni strani, zastopajoč trditev unitarizma tako dolgo, dokler je šla ta trditev na škodo Hrvatov, njim pa v korist. Ko dr. Gosar ugotavlja, da Slovenci danes nimajo velikega vpliva v osrednji vladi, pozablja, da so Slovenci imeli dve desetletji iz osrednje vlade tudi na hrvatskem področju mnogo večji vpliv, nego bi ga po svojem številu smeli imeti. Pri vsem tem prizadevanju Slovenije, kako naj bi si uredila svoje stvari doma, ne smemo pozabiti, da današnji položaj Banovine Hrvatske ni padel Hrvatom kot zrelo jabolko v naročje, marveč po dvajsetletni borbi in po brezprimernih žrtvah.

Tako! Zdaj vemo, kdo **pri nas** ima zasluge za sporazum. Kako abotno bi bilo, ako bi se hoteli prerekati o tem, kdo vse ima velike, večje in največje zasluge za sporazum. [illegible]

Tudi to je sporazum . . . [illegible] nič ne zaostaja, marveč jo še prekaša. Torej lepo vsakemu svoje — po zaslugah, ki jih »služabniki naroda« venomer vkup znašajo! Razumemo.

Sotiski.

Ko se spreminja zemljevid Evrope . . .

Priča smo velikim spremembam v Evropi. Stare meje se [illegible] brišejo, popravljajo, začrtajo se nove. Zemljevid, ki smo ga včeraj ogledovali, je danes že star, in ne vemo kakšen bo jutri. Vse to spreminjanje mej se vrši po nekih načelih, [illegible]. Kakor je »Edinost« že pisala, spreminjajo zemljevid Evrope razne države z utemeljevanji, da gre za pravice, ki gredo tej državi po zgodovinskem pravu ali narodnem pravu, ali po obeh pravih ali po pravu življenjskega prostora. Ta zadnja utemeljitev [illegible] je najnovejšega datuma. Slovenci smo utemeljevali v zgodovini svoj narodni program le po prvih dveh načelih zgodovinskega in narodneg prava.

Od Napoleonove Ilirije pred 130. leti se je pojavljala ves čas in živi še danes med Slovenci misel o združitvi vseh slovenskih dežel v eno upravno in politično celoto, v Združeno Slovenijo, ki naj bo v najožjih odnosih z ostalimi južnoslovanskimi narodi. Toda na poti do uresničitve te velike zamisli so stale ovire, ki so bile večkrat nepremostljive. O usodi slovenskega naroda so odločale koristi [illegible]. Naše meščanstvo pa je bilo nerazvito, nezrelo, da bi dostojno predstavljalo naš narod in ga uveljavilo v zboru narodov — da, celo med in po svetovni vojni ni pokazalo svoje sposobnosti in zrelosti, ko nas je tako klavrno zastopalo.

Po tedaj vladujočih načelih bi morali utemeljevati Slovenci boj za Zedinjeno Slovenijo po zgodovinskem ali narodnem pravcu, najboljše kar po obeh. Toda po **zgodovinskem pravu** nismo mogli utemeljevati svojih teženj, ker nismo Slovenci v zgodovini nikdar preje tvorili enotnega ozemlja. Historično ali zgodovinsko prav opravi namreč: »Hočemo to, kar smo že imeli!« V tem se je naš položaj v Avstriji bistveno razlikoval od položaja Čehov in to je bil tudi eden izmed vzrokov za neenotne nastope naših in čeških poslancev na Dunaju.

Tudi si nismo bili vsi Slovenci edini v tem, da bi zahtevali Zedinjeno Slovenijo po **narodnem pravu.** Saj je bilo vse naše gospodarstvo in z njim meščanstvo (na njem je bilo, da takrat zastopa narodne težnje vseh Slovencev!) raztrgano, nemočno, usmerjeno navzven proti gospodarskim središčem v tujini. Še-le leta 1852. je izdelal Pater Kozler nepopolen »zemljevid Slovenske dežele in pokrajin« (in bil zato obtožen veleizdaje). Slovenci niso niti poznali obsega in obljudenosti dežel, ki jih naseljujejo! Kako naj bi torej postavljali narodni program?

Tako so se lovili naši politiki in iskali

7 dni domačih vesti

Važno opozorilo!

Vsi tisti, ki so zavarovani pri družbi »Phönix«, naj javijo svoj naslov, številko police in višino zavarovanja na naslov: »Akcioni odbor Phoenixovih osiguranika, Zagreb, Washingtonov trg 4.« — Znamk za odgovor jim ni treba prilagati. Pripravlja se skupna akcija z upanjem na uspeh.

✱ **Dr. Maček** je ob priliki posvetitve zastave kmečke zaščite sprejel veliko parado. Zagrebška meščanska zaščita bo pomagala policiji pri boju zoper razne temne elemente, ki skušajo izzvati nerede. Tako je ukazal ban dr. Šubašić.

✱ **Radio Maribor** se bo v kratkem postavil. Mestna občina je kupila na Teznem od treh posestnikov po 20 dinarjev kvadratni meter zemljišče kakih 10.000 m², na katerem bo Prosvetna zveza v smislu pogodbe z državo do marca 1941. postavila radijski oddajnik. Znesek je občina le založila in ga bo Prosvetna zveza v petih letih v obrokih povrnila.

✱ **V mariborskih železniških delavnicah** so izdelali prve osebne vagone, ki so prav lični. Časopisje se vprašuje, zakaj se to ni zgodilo že preje.

✱ **Za senatne volitve v Sloveniji** je bil že imenovan volilni odbor. Predsednik tega odbora je Ivan Škar, član državnega sveta. Člani pa so: dr. Vladimir Golia, predsednik apelacijskega sodišča, dr. Iv. Likar, predsednik upravnega sodišča v Celju, dr. Jurij Adlešič, ljubljanski župan, in predsednik okrožnega sodišča Peter Keršič.

✱ **Radi ponovnih primerov, da si je zagrebško prebivalstvo samo poiskalo zadoščenje za politične zločine na zagrebški policiji** in iz zasede ubijalo stražnike, ki so bili znani iz preteklih procesov, je izdal dr. Maček odločno opozorilo, da se s takim protizakonitim obračunavanjem preneha. Ti ljudje, pravi dr. Maček, danes nimajo nobene moči več in niso več nevarni. Kdor bi si skušal poiskati sam svojo pravico, bi s tem pokazal nezaupanje v hrvatska oblastva, ki vse te primere raziskujejo in bi s tem škodil hrvatski stvari.

✱ **Demokratska stranka, radikalna stranka in JNS** se volitev v senat ne bodo udeležile.

✱ **Slabo letino koruze ima letos Jugoslavija.** Po uradnih podatkih bodo pridelali v vsej državi vsega skupaj okroglo 36.94 milj. q. Lani je znašal pridelek 47.56 in predlanskim, ko je koruza rekordno obrodila, pa celo 53.46 milijonov stotov. V dveh letih se je pridelek koruze zmanjšal v Jugoslaviji za dobrih 22%. V Slovniji cenijo, da bodo pridelali približno pol milijona metrskih stotov koruze.

✱ **Gospodarska pogajanja z Nemčijo** so bila v ponedeljek zaključena in dogovor podpisan. V glavnem so sklenili, kolikor je doslej znano, da se obojestranski izvoz po nemški želji kolikor mogoče poveča. Nemčija potrebuje predvsem naše surovine in živila. Plačevala bo blago večinoma z izvozom, ki se bo zaradi tega znatno povečal. Podrobnosti še niso znane.

✱ **Zaposlenost v Sloveniji** hitro nazaduje. Po izkazu Okrožnega urada za zavarovanje delavcev je bilo v mesecu sept. v Sloveniji povprečno zavarovanih 101.687, avg. pa še 108.401. V enem mesecu se je torej število zaposlencev zmanjšalo za 6714 oseb. Lani od avg. na sept. se je število zaposlenih oseb zmanjšalo le za 444 na 103.972. Vzrok za nazadovanje zaposlenosti ni toliko iskati v sezoni, ki gre h kraju, temveč v vojnih dogodkih, vpoklicu k orožnim vajam in v zastoju gospodarskega življenja.

utemeljitve Zedinjeni Sloveniji. Slovenska narodna misel pa je živela in iskala poti, da združi na ta ali oni način raztrgane slovenske dežele — Goriško, Kranjsko, Koroško, Štajersko, Prekmurje — v upravno, gospodarsko in politično celoto. Leta 1866. je objavil v »Novicah« Luka Svetec sestavek, v katerem odklanja vse izumetnične in za lase privlečene utemeljitve. Pravi: »Zgodovinskemu načelu pripisujem krivico, da Slovani nimamo skupnega programa, pa mislim, da ga niti ne dobimo, dokler se bomo na historijo ozirali. **Mi hočemo živeti, razvijati se in napredovati, to je naše historično pravo, pravo od veka.«**

Da, to je v resnici edino pravo, ki more dovesti vse narode sveta in tudi slovenski narod do narodne in socialne svobode: pravo svobodnega življenja na združenem ozemlju, ki ga naseljujemo!

Cvetko Zagorski.

Za finsko nevtralnost!

Ameriško posredovanje in ruski odgovor - Konferenca severnih vladarjev - Razna ugibanja - Hitlerjevo pismo Stalinu

Pogajanja med Sovjetsko Rusijo in Finsko se še vedno niso končala. Sprva je ta stvar vzbudila v svetovni javnosti ogromno zanimanje. Po svetovnem časopisju so izhajale dolge izjave simpatije s pogumno Finsko, ki si je drznila postaviti se sami veliki Rusiji v bran. Posebno važna je bila vloga Združenih držav ameriških, ki so za Finsko pri Sovjetski vladi posredovale.

Predsednik Roosevelt je poslal predsedniku Kalininu pismo, v katerem se sklicuje Roosevelt na toplo prijateljstvo, ki veže Ameriko in Finsko (saj je bila Finska edina evropska zemlja, ki je Ameriki v redu plačala svoje vojne dolgove). Roosevelt izraža željo, naj sovjetska Zveza ne zahteva od Finske ničesar, kar bi moglo pretrgati prijateljske odnošaje med obema državama.

Na to pismo je Kalini kmalu odgovoril. Neodvisnost Finske je bila po svobodni volji od Sovjetske Zveze priznana že 21. dec. 1916. Tudi suverenost Finske so Sovjeti priznali že 14. okt. 1920, ko je bila sklenjena med obema državama mirovna pogodba. S tem so med Finsko in Rusijo točno označena osnovna načela medsebojnih odnošajev. Edini cilj sedanjih pogajanj je konsolidiranje medsebojnih odnosov in utrditev prijateljskega sodelovanja, da se zajamči varnost obeh držav.

O ruskih zahtevah se še danes ne ve nič določnega. Zdi se, da niso pretirane — tudi »Slovenec« sodi tako — in videti je, da se bodo pogodili brez konfliktov. Mnenja svetovnega tiska so seveda različna. Nekateri sodijo, da gre za Alandske otoke, ki jih naj Finska Rusiji kar izroči. Drugi zopet trdijo, da zahteva Rusija samo kontrolo, da bodo ostali otoki nezavarovani. Dalje pravijo, da zahteva Rusija nekaj majhnih otočičev v Finskem zalivu. Vsekakor gre pa skoro gotovo za pogodbo o medsebojni vojaški pomoči.

Kakršnakoli utegne biti vsebina rusko-finskih pogovorov, vsekakor so vzbudili med svetom posebno v severnih državah precejšnjo skrb. Ta skrb je gnala švedskega kralja Gustava, da je povabil danskega kralja Kristjana, norveškega kralja Hakona in finskega državnega predsednika generala Manerheima v Stockholm na konferenco, ki ji bodo prisostvovali tudi zunanji ministri teh držav.

Tudi v Berlinu je, kakor vedo poročati angleški in francoski listi, nastala neka nevolja. Pravijo, da tam niso več zadovoljni s prodiranjem Rusov na Baltik, češ Ribbentropova politika je doslej prinesla korist še samo sovjetom. Toda te vesti se z druge strani odločno zanikajo. Hitler je namreč pred kratkim poslal Stalinu pismo, v katerem poziva Stalina, naj se izrazi, v koliko bi bila Rusija pripravljena pomagati. V tem primeru bi dala Nemčija Rusiji popolnoma proste roke na **Severu** in celo na Balkanu. Tako pišejo in ugibljejo listi. Nekateri celo pristavljajo, da bi vpliv nad Finsko mogel pomeniti resno nevarnost za Nemčijo, ker bi mogla s tem Rusija kontrolirati švedske rudnike železa, ki zalagajo Nemčijo za vojno. V gotovem primeru bi mogla Sovjetska Rusija izsiliti, kar bi hotela, če bi zaprla rudnike in z njimi možnost vojevanja za Nemce.

Vojna vedno ostrejša

Borba na morju postaja od dne do dne ostrejša. Nemci so dosegli v tem tednu precejšnje uspehe. Potopili so veliko oklopno ladjo »Royal Oak« ter več drugih. Posebno potopitev »Royal Oak« je junaško delo, ker se je izvršilo v angleškem pristanišču. Potopila jo je nemška podmornica, ki se je prebila skozi mrežo min. Na »Royal Oak« se je potopilo 800 mornarjev in častnikov in le nekaj nad 400 se jih je rešilo. Toda izgube niso zgolj na strani demokracij, ampak jih občuti tudi nemška mornarica, katere podmornice podlegajo druga za drugo. Doslej se jih je potopilo vsaj 22, to je že dobršen del vseh nemških podmornic. Italijanski časopisi pišejo, da ima Nemčija sedaj v morju že nekaj modernih podmornic, ki lahko preplovejo 12.000 km, ne da bi morale pristati.

Tudi na kopnem so izvedla nemška letala drzen napad na škotsko obalo. Izmed 12 bombnikov so jih Angleži zbili 4. Angleži so »obisk vrnili«, pa tudi niso ničesar opravili.

Na zapadni fronti so Nemci prešli v napad in na nekaterih mestih pregnali Francoze z nemškega ozemlja.

7 dni po svetu

Churchill

□ **Churchill in Chamberlain** sta imela v angleškem parlamentu obširno poročilo o poteku vojne. Angleška trgovinska mornarica, ki šteje 22 milj. ton, je izgubila od podmorniške vojne 156.000 ton, 18.000 ton pa radi min. V istem času so zaplenili Nemcem 29.000 ton in zgradili ladij za 104.000 ton. Stanje angleške mornarice je torej skoro neizpremenjeno. Nemčija pa je morala za to žrtvovati eno tretjino svojih podmornic.

□ **Turški poljedelski minister Muhlis Erkman** je odpotoval v Moskvo. Uradno na poljedelsko razstavo. Nekateri sodijo, da se bodo pogajanja nadaljevala.

□ **Stockholmsko konferenco** severnih vladarjev je pozdravilo 21 ameriških držav.

□ **Indija** postane po vojni dominion, tako obljubljajo Angleži.

□ **Vilna,** ki so jo Rusi odstopili Litavcem, bo postala litavsko glavno mesto. Gre za ozemlje, ki je nekaj manjše kakor Slovenija. Litavske čete so že vkorakale v mesto.

□ **Nemški filmski igralec Ludwig Diehl** je padel v bojih na poljski fronti.

□ **Nemci se iz Estonske že selijo** v velikih množicah. Iz poluradnih krogov se izve, da gre za prostovoljno preselitev. V prvi vrsti pridejo v poštev tisti Nemci, ki so organizirani v nemških kulturnih organizacijah in šele potem tudi drugi. Vendar tudi ta poročila še niso uradno potrjena ter pravi potek preselitve še ni znan.

□ **Med Rusijo in Anglijo** se vršijo pogajanja za novo trgovinsko pogodbo. Ruski veleposlanik Majski je obiskal zunanjega ministra Halifaxa. Pričakuje se, da bo v kratkem prispela v Rusijo angleška trgovinska komisija, ki naj pripravi vse potrebno za gospodarsko sodelovanje.

□ **Zadnji avstrijski kancler Schuschnigg** je po poročilih ameriških časopisov na smrtni postelji. Uradno se ta vest še ne potrjuje.

□ **Bivši angleški ministrski predsednik Lloyd George** je objavil v časopisu »Sunday Express« članek, v katerem se izjavlja za mirovno konferenco, ki bi zagotovila mir, še preden se vojna na zapadu razvije do nepopravljivih strahot. Posredovala naj bi Italija in USA.

□ **V raznih baltskih oporiščih** bo v celem 70.000 mož sovjetske vojske.

□ **Nemci so strnili 700.000 mož** na enem samem odseku na zapadni fronti.

□ **Poljski poslanik** v Kovnem je protestiral proti litavski zasedbi Vilne. Dejal je, da poljska vlada v Parizu ne bo nikoli priznala, da bi Sovjetska Rusija imela kake pravice odstopati ozemlje okoli Vilne. O tem lahko odloča samo poljska vlada, ki bi bila pripravljena, da v direktnih pogajanjih z Litvo obravnava tudi to vprašanje.

□ **Francoska vlada** je sklicala parlament, ki bo sklenil podaljšanje izrednih pooblastil francoski vladi.

□ **Madžarska policija** je aretirala 140 članov nacistične stranke. V njihovih prostorih so našli veliko granat in drugega orožja. Nekaj nacističnih voditeljev je pobegnilo na Dunaj.

□ **Dunajski župan** Neubacher je izjavil romunskim novinarjem, da bo v enem letu mir. Namignil je, da poseduje Nemčija neko novo tajinstveno orožje, s katerim bo Anglijo in Francijo kmalu ugnala.

□ **Minister Saradžoglu** je zapustil Moskvo in se vrnil domov v Turčijo, ne da bi bila rusko-turška pogodba podpisana. Ugibanja so različna. Pravijo, da so se pogajanja zato tako zavlekla, ker je bilo treba vedno sproti obveščati angleško in francosko vlado, s katerim je Turčija v toplih odnošajih in povezana s prijateljsko pogodbo. Pogajanja se bodo še nadaljevala.

□ **Boji med Rusi in Japonci** na mandžurski meji so se po preteku premirja zopet obnovili. Videti je, da z znamenito trozvezo, o kateri so že pisali nekateri listi in ki bi se razširjala od Rena do Sibirije in japonskih otokov za sedaj še ne bo nič.

□ **Kitajci** so v boju proti Japoncem dosegli precejšnje uspehe.

□ **Tudi v Turčiji** so pričeli varčevati z bencinom.

Banovina Hrvatska dela

Pravkar službeno razglašajo neke uredbe **z zakonito veljavo za Banovino Hrvatsko.** Te uredbe so: uredba o Upravnem sodišču v Zagrebu za ustrezne posle dosedanjega Državnega sveta v Beogradu; uredba o službenih odnošajih banovinskih uradnikov; uredba o proračunu, računovodstvo in o Računskem sodišču, poslednje za ustrezne posle dosedanje Glavne kontrole v Beogradu, in kot posebno važno: uredba o zaščiti določene kmečke posesti pred eksekucijo ali izvršbo. Predvidena je tudi ustanovitev Banovinskega odvetništva namesto sedanjega Državnega pravobranilstva. Potrebne in važne nadaljnje uredbe pridejo čim prej mogoče na vrsto. — Medtem ko Hrvatje delajo, Slovenci premišljamo o vseh teh kompetencah ali pristojnostih, ali jih naj sprejmemo ali odklonimo, da nas ne bi »radi naših posebnih razmer« preveč obremenjale in težile . . .

Počkov.

✱ **»Ali bi bile volitve v slovenski deželni zbor res tako nevarne«,** se vprašuje »Trgovski list«, ko poroča o težavah pri ustanavljanju slovenske banovine.

✱ **Tvornico za predelovanje jute,** lanu in konoplja bo v Žalcu v prostorih svoječasne pivovarne postavila tamošnja tvrdka Vilko Senica in Co. V kratkem bodo začeli postavljati stroje.

✱ **Bencin zopet dražji.** Bencinske mešanice, obstoječe iz 80% bencina in 20% denaturiranega špirita, ki jih uporabljajo za pogon motorjev, so bile podražene in znašajo za liter že 5.90, 6.16 in 6.25 din.

✱ **Odbor za podpore družinam vpoklicancev k orožnim vajam** se je ustanovil tudi v Mariboru in že deluje v prostorih mestnega socialno-političnega urada na Rotovškem trgu. Predsednik je predstojnik okrajnega sodišča dr. Lovrenčič, člani pa so zastopniki mestne občine in davkarije.

Humor

Pri zidavi neke zgradbe sta stala na odru dva zidarja in pleskala pročelje. Med tem se eden izmed njiju zagleda v neko okno. Čez nekaj časa se je tudi drugi ustavil in rekel:

— No, ali ne boš prijel za delo? Kaj pa gledaš tja v okno?

— Pomisli, odvrne prvi, pomisli, te lenobe grde. Že pol ure gledam v to pisarno in še nisem videl, da bi kdo kaj delal

Velik trud, skromen zaslužek!

Od Kolpe, iz Bele Krajine, z Dolenjske in od drugod prevažajo ljudje po 4, 5 in še več ur svoje blago na ljubljanski trg.

Vozil sem se z njimi, ko so se peljali domov proti Črnomlju in še dalje proti Karlovcu. V vagonu so se tiščali kot sardine, njihove košare pa so prostor še bolj utesnjevale. Vsak petek in soboto imajo v Ljubljani glavni prodajni dan, pa se nihče ne spomni, da bi jim olajšal potovanje domov in dodal za njih posebne vagone. Čeprav plačajo vsi ti mali ljudje, skromni kmetiški-proletarski prodajalci svojih pridelkov vozne karte prav tako kot drugi, se morajo tiščati v zasmrajenih vagonih, so prisiljeni stati po štiri, pet in šest ur, čeprav so vsi že temeljito utrujeni od nehvaležnega posla — prodajanja blaga mestni gospodi.

Pozanimal sem se za eno in drugo. Ogovoril sem tudi kmetiško ženo iz Ozlja tam od Kolpe! Pripovedovala mi je, da so brzovozno poslali za njo okrog 200 kg grozdja, posušenih sliv in drugega. Blago je prodala povprečno po 3 dinarje. Stroškov za vožnjo, tovornino, mitnino, prehrano in prenočišče pa je imela okrog 330 dinarjev. Ostalo ji je torej 270 din in je potemtakem prodala blago povprečno po 1,30 din. Ženica je bila zadovoljna, da je izkupila vsaj toliko, kajti doma je potrebna za bližajočo se zimo obleka, nikjer ni soli itd.

Za vso dolgo in težko pot od Ozlja do Ljubljane, za oskrbovanje goric in sušenje sliv, za pridelke, utrgane deci izpred ust, pa takšno plačilo! In povrh vsega še pošteno plačana vožnja v vagonu, nabitem s 47 ljudmi (samo 36 sedežev!) in s številnimi košarami!

Bogme, pri nas je spoštovana in cenjena žuljeva dlan!

Skrb za otroke

Smo skoraj na pragu zime. Spet bo prišel čas, ko marsikje ne bodo imeli česa dati v lonec in ko bo stradežu podvržena zlasti uboga deca. Nočemo pretiravati, toda če nekateri meščanski krogi tako poudarjajo sistem »enega lonca«, ki da je uveden v nekaterih drugih evropskih državah, bi mi lahko v marsikaterem slučaju opazili, da se mnoga slovenska družina poslužuje v svojem dejanju in nehanju in brez kakega posebnega predpisa ali propagande sistemov »ena jed dnevno«. Kaj je prav za prav to, menda ne bo treba razlagati. Ob splošnem pomanjkanju, ki leto za letom trka na vrata naših družin, posebno trpe otroci. Ne zdajle jeseni, ko se še tu in tam da kaj dobiti — pač pa v »lačnih mesecih«, t. j. v prvi polovici novega leta, posebno v mrzlem februarju ali marcu, aprilu in maju. Takrat je pomanjkanje občutno.

V našem ljudskem tedniku »Edinosti« smo že večkrat obravnavali to stvar. Zlasti smo poudarjali, kako naj se odgovorni krogi že zdaj jeseni preskrbe z vsem potrebnim, da bo laže lajšati bedo. Slovenci imamo kup človekoljubnih in socialnih organizacij, ki so si zapisale na svoj prapor lajšati bedo svojemu revnemu bližnjemu. Za te organizacije slovenski človek neverjetno mnogo žrtvuje. Posebno po mestih, a tudi na deželi. Kdor pa hoče zares dobro delati, naj se predvsem ozira na otroke, ki so podpore najbolj potrebni. Omenili smo nekoč ljudske šolske kuhinje. Radi stradeža trpi slovenski otrok na zaostajanju, razvija se v mnogih primerih počasi, posledice so tudi bolezni in prezgodnja starost. Skrbimo mu v posebnih institucijah za zadostno hrano! Če je denarja za marsikaj drugega nepotrebnega, mora biti tudi za to. Otroci so naše največje bogastvo. Če bomo znali to bogastvo negovati, ga bomo očuvali za domovino bolj kot z najmodernejšimi topovi. A zdaj jeseni je čas, da se založimo z vsem potrebnim! a.

V restavraciji.

— Natakar, jaz bi rad kosilo. Toda mesto juhe mi prinesite pivo in mesto močnate cigaro.

— V redu, gospod. In mesto mesa želite morda partijo biljarda?

Beseda o slovenskem trgovstvu

O slovenskem trgovstvu in obrtništvu v Mariboru in na meji je »Edinost« že pisala. Naj omenim samo uvodnik v »Edinosti« 13. maja 1939. pod naslovom: »Svoji k svojim!« — pozabljeno geslo. V tem članku je govor o nemški doslednosti pri nakopuvanju [illegible] ki se prav za prav že izvaja. Takole stoji: Ta [illegible] slovenskemu trgovcu in obrtniku prav za prav ne bi mogel škoditi, če bi bil ta deležen zadostne pomoči od strani Slovencev. Saj so Nemci v teh krajih številčno tako šibki, da še navadne branjarije ne bi mogli spraviti na kant. Toda, ker je bila ta akcija podprta od nezavednosti in malobrižnosti Slovencev, je nastalo tu na meji neprirodno stanje, da je gospodarska moč nemškega trgovca in obrtnika stalno naraščala, gospodarska moč Slovencev pa je nazadovala. **Nemci v teh krajih po prevratu niso izgubili niti ene gospodarske postojanke.** Ostali so slej ko prej gospodje in tako zvana »zgornja plast« — družbena smetana, ki s prezirom gleda na slovenskega proletarca, ki ima za te ljudi le eno vrednost: možnost, da se ga z gospodarskim pritiskom in z raznimi propagandnimi triki odtuji njegovemu narodu.

In vendar je stvar enostavna kot prst: treba se je samo vprašati, **kdo od koga živi?** Ali slovensko občinstvo od tujerodnega trgovca in obrtnika ali pa tujerodec od slovenskega odjemalca?

Te besede, ki smo jih napisali pred meseci in jih še danes podpisujemo, navajamo zato, ker so skušali nekateri članek v zadnji številki »Edinosti« pod naslovom »Še enkrat „Svoji k svojim!"« razumeti kot nekakšen napad proti celotnemu slovenskemu trgovstvu. In vendar je bil namen zadnjega članka dovolj jasen: ožigosati izrodke, kar se da, strogo in ostro, da radi nekaterih ne bodo trpeli tudi pošteni slovenski trgovci. Saj je v članku jasno poudarjeno: »In radi par garjavih ovc trpijo tudi druge poštene slovenske tvrdke, ki niso ničesar zakrivile. Slaba luč pade na vse.« Prepričani smo, da smo z ožigosanjem takih primerov naredili našemu trgovstvu preje uslugo, kakor da bi ga zadeli. Saj po nekaterih posameznikih ne bo nihče obsojal celotnega stanu. Ne bilo bi pa prav, da bi šli preko tako važnega vprašanja molče.

Žena za svoje pravice

Ko je obljubila vlada, da bodo dane in zajamčene vse državljanske pravice, so tudi zavedne žene zahtevale, da se jim prizna vsa enakopravnost kakor moškim. Kajti žene so državljanke prav tako kakor možje in po naravni in človeški pravici ne smejo in ne morejo biti za vedno zapostavljane in izrinjene iz političnega življenja.

Ko gre za vprašanje državne uprave, za urejanje gospodarstva, posebno še za socialno zaščito, za vprašanja draginje in socialnih reform, za zaščito mladine itd., so pri tem delu žene izključene od glasovanje in sodelovanja na škodo vsega naroda in države. **V pravi demokraciji pa ne sme biti izključen od soodločanja noben del naroda, v neki meri celo mladina ne, kaj šele žena, ki leži na njej dobršen del truda, nalog in odgovornosti.**

O teh vprašanjih so razpravljale žene na svojih sestankih, v društvih in v listih ter potrdile svoje stališče, ki ga zastopajo že dolgo dobo, odkar se je pričela žena v svetu in pri nas zavedati svojih pravic. Žene so trdno odločene, da nadaljujejo svoje delo za izvojevanje političnih pravic in tiste veljave v družbi, ki jim gre. **Mica.**

Žalostinka iz Prekmurja l. 1939

Pred nedavnim so Novine Slovenske krajine, glasilo upokojenega župnika Klekla v Črensovcih (v Prekmurju), objavile značilno notico v zvezi s predvajanjem igre »Vdova Rošlinka« v Bistrici, vasi poleg Črensovec. Igro pa so pod vodstvom mladega pisatelja Godine priredili sami kmetski fantje in dekleta.

»Odprite oči... Da se lübezen do Boga ohladi, prirejajo njegovi sovražniki komedije. Tákšo komedijo je naprejdávala mladina pod vodstvom akademika Godina Ferdinanda v hiši pokojnoga Kelenc Rudolfa na Dol. Bistrici. **Kak jasna zveza med žalostnov katoličanskov Polskov i komediaškov Dolnjov Bistricov** (podčrtal jaz). Vendar, če ste katoličani, odprite si gori oči. Igra pa niti ne bila od oblasti dovoljena.« fš.

Nove kovance dobimo

Novi kovanci po 1 dinar pridejo te dni v promet. Novi novci so iz zmesi aluminija in bakra ter tehtajo le 3.5 (doslej 5) gramov. Stari novci se zamenjajo v šestih mesecih oziroma se vzamejo iz prometa. Po tem roku se še lahko v teku nadaljnjih šestih mesecev zamenjajo pri Narodni banki ali državnih ustanovah. Vsekakor pa pridejo dne 20. okt. 1940. iz prometa in e bodo več plačilno sredstvo.

KULTURNA OBZORJA

Kako dvigniti izobrazbo kmetske mladine?

V letnem poročilu Kmetijske zbornice, se je šolski nadzornik g. Fran Erjavec precej na široko razpisal o izobrazbi kmetske mladine in Kmetska zbornica je spomladi izdala Erjavčeve misli v posebni prošuri: »O izobrazbi kmečke mladine«. Gospod Erjavec nam je dal v brošuri nekaj vrednih statistik o izobrazbi kmetske mladine po svetu in nam nato predložil svoj načrt, kako bi se mogla dvigniti izobrazba slovenske kmetske mladine.

Gospod Erjavec išče vzroke, zakaj ni slovenska kmetska mladina na višji stopnji izobrazbe in prihaja do zaključka, da je temu kriva predvsem osnovna šola in učiteljstvo, ki se ne zna prilagoditi kmetskemu ljudstvu, njegovemu mišljenju in svetinjam, ki jih naravnost zasmehuje in pomanjkanje strokovne izobrazbe med učiteljstvom. To so po njegovih mislih glavni vzroki, zakaj se ni dvignila izobrazba kmetske mladine. V dokaz zato navaja razne statistike o izobrazbi kmetske mladine po ostali Evropi in nam prikazuje, kako povsod razume učiteljstvo težnje kmetske mladine po izobrazbi. Tej njegovi trditvi ne bomo niti najmanj oporekali, ker je točna. G. Erjavec pa je pozabil, da je tudi slovensko učiteljstvo, zlasti mlajše pokazalo dovolj dobre volje in tudi razumevanje, da sodeluje pri dvigu izobrazbe kmetske mladine, da pa mu je bilo to vselej onemogočeno, ker so razni gospodje skrbno pazili, da jim ni nihče ugrabil kmetske mladine, ki jo smatrajo za svoj monopol, do katere imajo oni edino pravico. G. Erjavec govori predvsem o strokovni izobrazbi, ki je sicer važna, manj pa se spominja splošne izobrazbe, ki je danes za kmetsko mladino mnogo bolj potrebna kot pa je bila kdaj prej. Kot dva najvažnejša činitelja, ki skrbita za splošno izobrazbo kmetske mladine, imenuje, poleg tiska, dve organizaciji: Zvezo fantovskih odsekov in Zvezo dekliških krožkov. Obe sta po svojem delovanju in namenu eno in isto. Erjavec sicer tudi navaja Zvezo kmetskih fantov in deklet in Zvezo kulturnih društev, pa ju radi svojega prepričanja odklanja!

Nato navaja nekaj svojih predlogov, katerih izvedba bi mnogo pripomogla kot pravi sam, ne samo k dvigu izobrazbe kmetske mladine, ampak sploh k izboljšanju gospodarskih in političnih razmer slovenskega kmeta. Kot prvo smatra, da je treba izboljšati našo osnovno šolo, in učiteljstvo, ki je premalo kvalificirano in preveč o d t u j e n o večini kmetskega ljudstva. V tej odtujenosti vidi največjo rano današnje osnovne šole. Dalje se zavzema za stare zahteve po izboljšanju osnovnega šolstva, zahteva ustanovitev kmetijsko in gospodinjsko nadaljevalnih šol ter reformo meščanskih šol, katero bi mogel imeti vsak srednji kmet in ki naj bi bila tudi pogoj za sprejem v kmetijsko-strokovne šole. Dalje podčrtava še polno drugih, nam že znanih zahtev, ki jih je izpovedala v svojem tisku njegova okolica.

Pri vsem **pa pozablja g. Erjavec na socialno in gospodarsko stanje kmetskega ljudstva, ki mu ne dopušča, da bi moglo nuditi kmetski mladini tisto izobrazbo, ki ji je danes neobhodno potrebna.** Iz svoje lastne mladosti sam vem, kje je vzrok, da se ogromna večina kmetskega ljudstva ne zanima za izobrazbo svoje mladine. Kolikokrat sem moral slišati, da ne smem v šolo. Saj ni bilo časa, ker sem moral s svojimi drugimi sovrstniki opravljati razna poljska dela. In v šolo prihaja večina mladine vsa premočena in premražena in zato je nemogoče zahtevati, da bi sledila pouku in ker so posledice vidne, je seveda krivo učiteljstvo! Ne učiteljstvo, marveč beda in pomanjkanje sta glavna krivca, da se ne more širiti med našo šolsko in ostalo mladino izobrazba.

Kaj radi govorimo o visoki izobrazbi danskih in drugih kmetov, pri tem pa pozabljamo, da je njihov gospodarski položaj nepri-

Gospod Blažič

Vinko Kristan

Gotovo bi radi poznali gospoda Blažiča!

Prav za prav ta gospod ne spada ravno med najvažnejše. Ni minister, tudi ne poslanec ali kak vidnejši politični predstavnik; politik pa je vendarle, zato je dobro, če ga poznate.

O njegovem privatnem življenju bi se moglo reči le to, da je poročen, da ima še razmeroma lepo ženo, ki se zadne čase nosi po najnovejši modi. To se pravi — v časih konjukture. Ima pa gospod Blažič poleg žene še tri male srčkane otroke, ki jih kliče, kadar je dobre volje: »Moji dragi škrateljčki!«

Z ozirom na moč in veljavo — treba je dodati, da ne njegovo, ampak njegove stranke — je dobil mesto poslovodje v gospodarskem zavodu. Tu se je dobro usidral in vodil politiko v njem trdno in odločno. Bil je sploh nepogrešljiva moč in desna roka svojim gospodarjem. Najbolj spoštovana njegova lastnost pa je bila, da vsakokratnih političnih nasprotnikov za nobeno ceno ni trpel.

Zdaj ga že več dni nisem videl. Kaj je z njim? Je mar napredoval? To je mogoče. Taki ljudje kot je gospod Blažič napredujejo skokoma. Slednjič sem zvedel po ovinkih, da je zbolel. Ko sem ga po nekaj dneh srečal na ulici je bil silno nerazpoložen in upadel. Kot človek, ki več noči ni spal radi hudih skrbi.

»Si že zdrav?« sem ga pozdravil. »Kaj pa politika?«

Upal sem, da ga bo to razvnelo, kajti če je prejšnje čase kdo omenil politiko, je bil takoj ves v ognju. Slavil je vodjo in delal prognozo o izgledih za bodočnost, kajti vse je stalo tako na trdnih temeljih, da po njegovih zaključkih noben val ni tako močen, da bi mogel izpodkopati zgradbo.

Sedaj pa je bil tiho. Proseče me je pogledal s pasjimi očmi ter dejal komaj slišno:

»Bolan sem.«

»Bolan? Upam, da ni hudo!«

»Pač! Hudo je! Prehlajen sem! Naj gre politika k vragu! Prav res!«

»Vendar...«

Prekinil me je, mi uljudno segel v roko in se poslavljal, češ, da ne sme niti dolgo stati na tlaku niti ne sme mnogo govoriti. To prokleto vreme da je vsega krivo.

Plazil se je ob hišah, sklanjajoč glavo in se zdaj pa zdaj plaho ozrl okrog sebe. Srečavali so ga prijatelji ter ga ustavljali:

»O, že zdrav prijatelj! Kaj pa politika?«

Gospod Blažič pa se je vsem vljudno smehljal in se še bolj vljudno oproščal, češ, da ne sme stati na tlaku niti ne sme dolgo govoriti, da se bolezen ne poslabša.

Tako je govoril vsakemu, kdorkoli ga je ustavljal na cesti. Doma pa sploh nikogar ni sprejemal.

To prekleto vreme je krivo, da je gospod Blažič bolan. Ah, kako čudovito vpliva tole nestanovitno vreme na rahle ljudi, še najbolj pa na takegale majhnega politika kot je gospod Blažič. Saj more takle politik uspevati le, če je vreme kot se spodobi: če je jasno, lepo in mirno ozračje, brez oblakov in neviht. Le v takem vremenu more plavati njegova barka brezskrbno in varno na široko morje, na bogat in obilen lov, le ob sončnih dneh se ni bati, da bi ladja nasedla.

Sedaj pa je še vreme nestanovitno in negotovo, sedaj še pihajo razni vetrovi. In če človek ni trdnega zdravja, res ne vzdrži v tem ozračju. Zato bo gospod Blažič ta čas še bolan in ostal lepo doma v postelji sam s svojimi novimi načrti. Ko pa se vreme zvedri, ko bo na morje zaplavala nova politična barka z novim krmarjem, pogumnim in smelim, tedaj bo gospod Blažič prestopil prag svoje hiše zdrav in nasmejan. Mračnost in zaprtost bo izginila in iz tiste čemernosti se bo izluščil nov gospod Blažič tak kot je živel včasih. Seveda bo ta prvi dan novega vremena gospod Blažič ogrnjen še s suknjo za slučaj, da bi bila sapa, kajti nekoliko se je treba vendar še paziti prve dneve po bolezni.

Gospod Blažič bo pohitel na obrežje in gromko pozdravljal novo barko želeč ji srečno pot ter bo skrivaj napravil širok križ s prošnjo k bogu, da bi le bilo dolgo jasno in mirno vreme, da bi pogumni krmar lahko dovršil svojo težko nalogo. Do prvih vrst se bo splazil gospod Blažič med najbolj goreče izmed številne množice, ki se bo zbrala na obrežju in se oziral skrivaj okrog sebe, če so ga opazili novi gospodje.

O, gospod Blažič je načelen človek. On ima svoje načelo in od njega še ni nikdar odstopil. Saj tak mora biti človek, ki hoče, da mu moremo reči, da je značajen. Gospod Blažič spoštuje to načelo kakor spoštuje otrok četrto božjo zapoved in glasi se: Bodi vedno tam, kjer je sila in moč, bodi vedno tam, kjer je oblast in večina, če hočeš, da se ti bo dobro godilo na zemlji!

To je načelo gospoda Blažiča in želeti je samo, da ga ne bi nikdar opustil, kajti to bi mu prineslo mnogo nesreče in razočaranj.

Sedaj gotovo poznate gospoda Blažiča, sicer pa je teh gospodov Blažičev mnogo. Dobite jih v vsaki vasi, v vsakem mestu, skratka: povsod na svetu jih je dovolj in bi bilo naravnost čudno, če ga ne bi poznali.

GOSPODARSTVO - ZA ŽENO IN DOM

Kdo izkorišča naše gospodarstvo?

Nad 6 milijard dinarjev tujega denarja v našem gospodarstvu

Za presojo važnosti tega dejstva je treba vedeti, da so razni družbeni pretresljaji, ki imajo za posledico padec cen poljedelskih proizvodov, podražitev industrijskih izdelkov, veliko brezposelnost, omejevanje proizvajanja, znižanje mezd, podaljšanje delovnega časa, omejevanje državljanskih svoboščin in podobno, prav za prav povzročeni po borbah raznih skupin v svetu mednarodnega kapitala. Vse gospodarsko življenje neke zemlje je namreč odvisno od uvoza in izvoza blaga ter kapitala.

Z osvojitvami novih dežel je bila dana skozi stoletja vedno znova možnost, da so posamezne države in finančniki pod »zastavo kultiviranja, civilizacije« vložili v te »deviško zaostale« zemeljske predele svoj kapital z namenom, da bi se obrestoval s 100, 200 in še več odstotki! Pri tem sta bila odločilna dva momenta: hotenje za pridobitvijo novih surovin, potrebnih industriji in pa osvojitev novega tržišča za prodajanje izdelkov. Industrijci gospodarsko močnejših in bolj naprednih dežel so torej **uvažali svoje kapitale v manj razvite, »na novo odkrite« dežele. Tam so gradili železnice, luke, banke, telegraf, industrijska in rudniška podjetja itd.** Vsi ti finančniki, ki so »kultivirali« zaostale dežele, so postali pravi odločujoči ekonomski činitelji teh dežel, dokler niso dokončno v njih polonoma zagospodarili in postali celo neomejni gospodarji celih kontinentov.

Za velike industrijce je bila in je še domovina povsod tam, kjer je več pogojev za zvišanje njihovih dobičkov. Med srečnimi deželami, ki pomenijo paradiž za tuj kapital, je tudi naša država. V tukajšnjih bankah in industrijskih podjetjih imajo tujci vloženih okoli šest milijard dinarjev. Po podatkih iz l. 1938. so bili ti finančniki udeleženi pri nas takole:

Francozi	1.032,5
Angleži	879,3
Čehi	774,5
Švicarji	707
Amerikanci	538,5
Italijani	490,1
Avstrijci	359,4
Madžari	216,7
Belgijci	229,7

milijonov dinarjev.

Pri celokupni glavnici industrijskih podjetij je udeležen ta kapital z 2 in pol milijarde din., pri investicijah v stroje, nepremičnine in transportna sredstva pa z 2 milijardama. Kratkoročnih kreditov pa je dal tuji kapital okoli 2 in pol milijardi dinarjev. S temi krediti izkoriščajo tuji finančniki naše rudarstvo, kovinsko, lesno, kemično in tekstilno industrijo, trgovino in transport. Glavni dohodki teh podjetij dobijo inozemski kapitalisti v svoje roke in to v obliki dividend. Čeprav niso ti gospodje lastniki omenjenih podjetij, vendar odločajo o njihovem delu, pa tudi o celotnem gospodarstvu.

Tako je pri nas in nič drugače ni v drugih deželah, ki so gospodarsko še bolj zaostale. Ta mednarodni, brezdomovinski kapital, ki ga imajo v rokah kristjani, muslimani, židje, budisti, ateisti in drugi, si osvaja cele pokrajine in kontinente, kjer je potem absoluten gospodar nad življenjem ljudskih množic, ki jih izkorišča do skrajnih možnosti. —er.

Koristna gospodarska izdanja

Poročilo Kmetijske zbornice Dravske banovine v Ljubljani za prvi poslovni leti 1937. in 1938. Uredil Fran Erjavec. Izdala in založila Kmetijska zbornica v Ljubljani. 1939. Strani 216. Cena 50 din. — Ni pametnega človeka, ki bi dvomil o temeljni važnosti kmečkega stanu za človeško družbo. Kmečki stan je — zlasti pri nas — tudi najštevilnejši. Imel je vedno tudi mnogo, navadno preveč »prijateljev«. Toliko lažiprijateljstva je sililo v njega in se ga trdno oklepalo, da mu je včasi že kar sapo zapiralo... Ali je potem čudno, da baš ta stan — navzlic mnogoletnim zahtevam — tako dolgo ni dobil svojega zakonitega zastopstva, ko so ga drugi, manj ali celo mnogo manj važni stanovi že dolgo prej imeli? Šele uredba o kmetijskih zbornicah od 21. I. 1937., ki je — sicer z nekmi pomanjkljivostmi — stopila v veljavo in »obila obvezno moč z razglasitvijo v beograjskih »Službenih novinah« dne 1. marca 1937., je našemu kmetu prinesla zakonito stanovsko zastopstvo v »Kmečki zbornici«. (Glej ljubljanski »Službeni list« od 10. marca 1937.!) Pričujoča knjiga, ki je izšla že spomladi, poroča o delu slovenske Kmetijske zbornice v prvih dveh poslovnih letih. Obravnavano je v treh skupinah v glavnem tole: Zgodovina kmečkih stanovskih zastopstev v splošnem in slovenske Kmetijske zbornice ter njenega urada posebej. (Fran Erjavec — dr. Teofan Ristić.) — Uredba o kmetijskih zbornicah in pravila slovenske Kmetijske zbornice, delo zborničnih organov s proračuni in obračuni za leti 1937. in 1938. — Razprave in proučevanja: Prerez gospodarskega položaja za l. 1938. (Dr. Jože Lavrič.) — O izobrazbi kmečke mladine. (Fran Erjavec.) — Zavarovanje živine. (Dr. France Pergar.) — Umetna gnojila. (Inž. Jože Suhadolc.) — Za tem sledi preglednica o slovenskem uvozu in izvozu in končno inž. Jožeta Suhadolca razprava o pasemskem vprašanju goveje živine v Sloveniji z zemljevidom o pasemskih okrožjih kot priloga knjigi. Knjiga je lepo opremljena in jo krasi tudi nekaj slik. Vsakdo, ki se zanima za naše kmetstvo in kmetijstvo ter za delovanje mlade slovenske Kmetijske zbornice posebej, jo bo s pridom proučeval zlasti še zato, ker se ta jugoslovanska kmečko-stanovska ustanova bori še z mnogimi početnimi težkočami in vse kaže, da jih bo naša slovenska KZ, če ne prva, pa gotovo med prvimi uspešno premagala, tem laže in tem prej, čim bolj bo usmerjala pota in načine svojega delovanja samo v čisto stvarnost. To prvo »Letno poročilo«, ki bodo za njim gotovo sledila nadaljnja, redna letna poročila, je zadosten nadomestek za posebno strokovno glasilo KZ, čigar izdajanje je bilo že napovedano, pa je v naše zadovoljstvo izostalo. Saj resnično tudi ni potrebno, ko imamo v splošnem dobrih kmetijsko-strokovnih listov prav za prav že skoraj več kot dovolj. Priporočamo pa cenejša, ljudska izdanja radi večje možnosti njih večje razširitve v narodu. — Doznali smo, da je KZ medtem izdala tudi knjigo »Bibliografija slovenske kmetijske literature« — ali kako se novo izdanje že imenuje. Ker te nove knjige nismo prejeli, je ne moremo oceniti.

Spravljanje in shranjevanje sadja. Poljudno navodilo, kako sadje spravljamo, razbiramo, vlagamo, razpošiljamo in shranjujemo. Spisal Josip Priol, ravnatelj banovinske vinarske in sadjarske šole v Mariboru. **Druga, pomnožena in predelana izdaja s 83 podobami.** Založilo Sadjarsko in vrtnarsko društvo za Slovenijo v Ljubljani. 1939. Strani 130. Cena za člane SVD 12 din, za nečlane in v knjigarnah 15 din. Podružnice SVD dobijo na vsakih 10 izvodov po 1 izvod brezplačno. — Sadjarstvo se je po naši lepi deželi, ki je naravnost ustvarjena za še nedogleden napredek te prekoristne kmetijske stroke, zlasti v poslednjih desetletjih razveseljivo razvilo. Največja zasluga za to gre omenjenemu društvu, ki se je bilo po svetovni vojni narodilo v Sv. Juriju pri Celju in zdaj uspešno deluje v Ljubljani tudi s svojim glasilom »Sadjar in vrtnar«. Njegova zasluga kot založnika je tudi, da smo nedavno dobili popolnjeno delo priznanega odličnega sadjarskega strokovnjaka Josipa Priola v novi izdaji. »Navzlic temu,« pravi pisec v uvodu, »da nam nudi narava vse, kar je potrebno za uspešno sadjarstvo, da lahko tekmujemo glede kakovosti našega sadja skoraj z vsemi deželami sveta, nam ta panoga ne prinaša tistih dohodkov, kakor bi jih lahko spričo tako ugodnih naravnih pogojev.« — Zakaj nam sadjarstvo ne prinaša ustreznih dohodkov in kako je treba ravnati s sadnim bogastvom, ki nam ga tako rekoč iz leta v leto ponuja narava sama, nam ugledni pisec iz dragocenih lastnih izkustev, upoštevajoč dobra izkustva drugod v naprednem svetu, izčrpno in nazorno razlaga ter nudi porabna navodila za to v poljudni in prepričevalni besedi, da se na bogati vsebini knjige lahko vsakdo čim bolj okoristi. Knjigo je treba ne znati na pamet — tisto učenje na pamet odklanjamo —, marveč jo je treba pozorno brati in navodna porabljati z jasno glavo, z razumom. Izdajatelju in založniku kakor piscu izborne knjige čestitamo na tem delu, ki bo mnogo pripomoglo k nadaljnji izpopolnitvi in dvigu našega sadjarskega gospodarstva.

Naši gozdovi in žage. O gozdnem gospodarstvu in o socialnih razmerah in težnjah gozdarsko-žagarskega delavstva v Sloveniji. Izdala in podatke za ozemlje Slovenije zbrala Delavska zbornica v Ljubljani. 1939. Strani 56. Cena 15 din. — Iz vsebine navajamo: O gozdnih gospodarskih in socialnih razmerah v slovenskem gozdnem gospodarstvu in lesni industriji 1927.—1938. (Filip Uratnik.) — Delovne razmere našega gozdnega delavstva. (Inž. Lojze Žumer.) — Gozdno delavstvo iz Loškega potoka. (Karl Škulj.) — Poročila in predlogi delodajalcev in delavcev. — Socialnopolitični ukrepi, ki jih priporočamo na osnovi ugotovitev ankete. — Anketa o izkoriščanju gozdov in o socialnih razmerah gozdno-žagarskega delavstva v Sloveniji. — V knjižici so zbrani poleg obširnega gradiva koristni statistični podatki s preglednicami in mnogimi grafičnimi slikami. Knjižica bo dobro služila narodnim gospodarjem in vsem tistim, čijih koristi tvorijo predmet tega izdanja. A. Ž.

merno boljši. Če naši kmetje ne pošiljajo svojih sinov v kmetijske šole v zadovoljivem številu, ni temu krivda na njih, ampak na splošnih gospodarskih razmerah, ki ne dopuščajo, da bi mogel biti kmetski sin skozi celo leto v kmetijski šoli. To ne velja v nič manjši meri tudi za kmetsko dekle, ki mora skozi celo leto trdo garati. Najprej je treba dvigniti gospodarski položaj kmetov in šele nato misliti o večji izobrazbi kmetske mladine. Dr. Janže Novak je dejal, da brez blagostanja kmetskega in delavskega doma ni kulture in ne napredka. Josip Udovič.

Potreba lutkovnih gledališč

Od leta do leta postaja vprašanje zgolj mladinski prireditev vedno bolj pereče. Najvažnejša stvar je pri tem vsekakor skrb za »najmlajšo« mladino — za otroke, ki že oz. še ne obiskujejo šole, in ki so tovrstnih prireditev najbolj potrebni.

Ker pa Slovenci še nimamamo organiziranih nikakih ustanov itd., kjer bi se skrbelo s pomočjo kulturnih in zabavnih prireditev samo za otroke, je večidel otrok — predvsem na podeželju — prepuščenih k zahajanju v kina. Jasno je, da tudi kino lahko v marsičem koristi otrokovemu duševnemu nagnenju — toda samo, če je stvar, ki se vrti na platnu otroškemu svetu primerna, več ali manj vzgojna. Žal so pa tovrstni primeri kaj redki.

Da bi se ta vrzel izpolnila, mislim, bi bilo treba na našem podeželju pričeti s sitematičnim organiziranjem lutkovnih gledališč, ki so se v mnogih krajih prav dobro obnesla.

Postaviti bi se dala v vsakem podeželskem mestecu, da, celo v vsaki večji vasi s šolo, kajti stroški za to bi bili minimalni, sodelavcev pa posebno iz vrst doraščajoče mladine ne bi manjkalo.

Po češkem vzoru bi se naj potem začelo s predstavami del kar najrazličnejše vsebine: od zabavnih pa tja do res strogo poučnih. Otroci bi bili — v deževnih jesenskih, in zimskih časih — teh majhnih teatrov gotovo veseli. Za uro, dve bi zaživeli v pestrem in pisanem svetu lutk, ki jim pogosto ne bi bile samo prazna papirnata ali lesena igrača, temveč živ simbol.

Uresničenje tega je vsekakor v največji meri v rokah učiteljstva kot izmed najboljih poznavalcev otrok, toda tudi »učiteljski« laiki lahko v tem pogledu ogromno napravijo. Treba je samo dobre volje.

Zadnja vrtna dela

Zadnji dnevi oktobra so najprikladnejši za to, da spravimo vrt v red in k počitku.

Zelenjava je že spravljena. Najbolje je, da sedaj zemljo prekopljemo, da se zrači. Ostale so še samo vrtnice. Treba se bo od njih posloviti. Malenkosten mraz jim ne škoduje, hujši jh uniči. Zato pokrijemo vrtnice-plezalke s smrečjem, grmičaste vrtnice obrežemo in zasujemo z zemljo. Visoke vrtnice istotako obrežemo, pripognemo vrhe k tlom, jih privežemo in zasujemo z zemljo. Posebno pazljivo zakrijemo cepljena mesta.

Čim so jabolka obrana, imamo še precej dela v sadovnjaku. Posebno staro sadno drevje je treba dobro očistiti. Mah in lišaj na deblu in vejah odstranimo s krtačo ali drevesnim praskačem. Pri tem delu pa odstranimo tudi mnogo mrčesa, ki je hotel tod prenočiti. Zato je dobro, če položimo pod drevesa rjuhe, na katerih potem odnesemo mrčes in ga sežgemo.

Vrtne jagode je treba sedaj pognojiti. Gnoj je treba položiti okoli grmičkov, tako da gnoj varuje in greje poganjke, obenm pa hrani tudi koreninice. S takim ravnanjem dosežeš, da postanejo stebelca polagoma daljša in močnejša.

Kamilice v domači lekarni

Naše babice so nad vse cenile zdravilno moč kamilic. Niso se motile, kajti kamilice imajo med domačimi zdravili najodličnejše mesto. Služijo nam za zunanjo kakor za notranjo uporabo. Za notranjo uporabo ga pijemo v obliki čaja (navadno grenkega), in sicer pri želodčnih in črevesnih krčih, kataru prebavil, napenjanju, pri ledvičnih obolenjih, pri bolečinah ob mesečnem čiščenju itd. — Z zunanjo uporabo mislimo kopeli in obkladke. Zelo priporočljive in učinkovite so sedne kopeli pri vnetju jajčnikov, maternice, ledvic, mehurja, pri hemeroidih itd.

Uporabljamo pa čaj tudi za izpiranje oči, ušes, nosa, gnojnih ran, ust in grla.

Sijajno pa delujejo kamilice na kožo v kozmetičnem smislu. Napravijo jo gladko, čisto in svežo. Poživljajo krvni obtok, okrepijo in čistijo znojnice, odpravljajo gube, suhi lišaj, izpuščaje, kraste, vnetja in razpokano kožo. Zdravijo pa tudi rane, opekline in vlažna kožna vnetja (volk).

Kdor ima v koži zajedalce (ogrce), naj napravi kamilično parno kopel in z lahkoto jih bo iztisnil, ne da bi pri tem ranil kožo.

Torej uporaba kamilic je tako mnogostranska, da bi ne smele manjkati v nobeni hiši.

KUHINJA

Krompirjeva juha. V 2½ l slane vode skuhaj 5 ali 6 na majhne kocke zrezanih krompirjev. Prideni drobno sesekljanega česna, zelenega peteršilja, lorberjev list, vršiček timeza in malo stolčenega popra; v kozico deni 2 žlici masla ali masti, 2 žlici moke in, ko zarumeni, ½ žlice drobno zrezane čebule. Kadar je tudi ta rumena, prilij primerno kisa in nekoliko krompirjeve vode ter zmešaj, da je gladka, prilij krompirju in daj s praženimi žemljami na mizo.

Telečja pljuča. Lepa telečja pljuča skuhaj v kropu ter jih zreži na drobne rezance. Razgrej masla ali kake druge dobre masti, deni vanjo drobno zrezane čebule, zelenega peteršilja in malo moke. Ko nekoliko zarumeni, zalij z juho, deni noter pljuča, premešaj, da se še malo pokuha, in potem deni v skledo. Radi vonja dodaj mešane dišave in limonovih lupin. Ako hočeš, jih lahko kisaš z vinom ali kisom. Dobro se podajo zraven zakrknjena jajca; za vsako osebo deni vrh pljuč eno, kadar daš na mizo. Enako se pripravijo goveja pljuča.

Fižolova solata. Namoči fižol že zvečer pred dnevom, ko ga misliš kuhati. Naslednji dan vodo odlij, še z eno splakni ter z vročo zalij. Ko nekaj časa vre, mu vodo odlij ter drugo vročo vodo dolij in osoli. Vreti ga pusti neprenehoma toliko časa, da je mehak. Potem ga odcedi in zabeli z oljem in kisom. Lahko mu prideneš na koleščke zrezane čebule ali nastrgane redkve.

Zabeljeno pišče. Zreži na kakršne koli koščke lepo osnaženo pišče, deni ga v lonec ali kozico, dodaj malo peteršilja, zelene, še manj korenja, malo čebule, vršiček majerona, celega pimenta in limonove lupinice. Nato prilij malo juhe (če nimaš juhe, opraviš tudi z vodo, a bo slabejše), okisaj s kisom, posoli in pokrito kuhaj. Kuhano poberi in redno zloži koščke na krožnik, precedi juho nanje, potresi z drobno zrezanim zelenim peteršiljem, drobno zrezanim česnom in drobtinami ter zabeli s presnim maslom. Ali razgrej presno maslo, deni vanj malo drobtin in zelenega peteršilja, dobro premešaj, potresi s tem pišče in deni v skledo, potem na mizo.

Praktični nasveti

Glavnata solata. Za brstenje se seje ali že jeseni (koncem oktobra) in sadike, proste mraza, prezimijo, ali pa se seje od konca januarja dalje v gorke gnojake. Sadike se presadijo enkrat še prav mlade in, če so dovolj močne, še enkrat na dotičnem mestu v neprevročem gnojaku 16 do 20 cm vsaksebi. Pri lepem vremenu se mora na vsak način zračiti, da dobiš trde glave. Poznejše saditve se zadovoljijo tudi s čisto zmernogorkim ali mrzlim gnojakom. Na prostem se seje glavnata solata v zmernogorkih ali mrzlih gnojakih marca meseca in se presadi aprila na gredice. Lahko se seje že februarja na prosto, ko pa požene, se preredči na 25 do 40 cm. Kot zgodnje vrste so te solate tudi primerne za na prosto. Poletne vrste sej še enkrat aprila, napravi večkratne setve od aprila do junija in presadi sadike v prerahljano, mastno sveže pognojeno zemljo. Predvsem je potrebno močno zamakanje, če hočeš, da se bodo glave dobro sločile in da ne pojdejo zlasti v vročini v cvet.

Sol v kavi. Sol je sredstvo, s katerim se zboljšuje kava. Ako se na primer primeša na petnajst gramov kave pol naprstnika dobro stolčene soli, postane kava tečna, da si boljše ne moreš želeti.

DOPISI

Murska Sobota

Komemoracija. 9. t. m. je priredilo Sokolsko društvo komemoracijo za pokojnim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem. Komemoracije se je udeležilo dobršno število članstva, predvsem mladine.

Svečanost je otvoril salonski orkester domačega društva z žalostinko. Sledila je recitacija naraščajnika Gorčana, g. Antolič pa je prebral večeru primerno srbsko pesem; potem je spregovoril društveni starosta Velnar o pomenu dneva. Pri tem se je spomnil predvsem osebnostnega lika blagopokojnega kralja. — Svečanost je zaključil orkester s predvajanjem državne himne.

Na komemoraciji so se prodajala tudi nekake vrste »srca«, katerih dobiček bo prišel v društveni socialni fond.

Na tuk. trgovski šoli je nastopil službo komercialist ing. Hreščak iz Ljubljane, ki bo poučeval predmete komercialne stroke.

Nabiralna akcija soboških gasilcev izkazuje ob koncu 9115.50 din. Ta vsota se bo uporabila za zidavo novega gasilskega doma, ki je Soboti resda že potreben.

22. t. m. priredi Sokolsko društvo trgatveno veselico in tako zvane »prekmurske koline« v prostorih svojega doma. Vstopnine ni; igra ciganska godba.

Spomenik? Iz neznanega vzroka je akcija za postavitev spomenika prvim prekmurskim književnikom popolnoma zaspala. Morda pa je temu krivo medlo jesensko vreme, kdo ve?

Št. Pavel pri Preboldu

Društvo kmetskih fantov in deklet priredi v nedeljo dne 22. oktobra v prostorih gostilne Strožič v Kapljivasi veliko trgatev grozdja z vrtno veselico. Na prireditev vabimo vse iskrene prijatelje kmetskega pokreta ter zlasti člane in članice sosednih tovariških društev.

Izdaja konzorcij »Edinosti« v Mariboru. Predstavnik Andrej Žmavc, ravnatelj Kmetijske šole v pokoju. — Odgovorni urednik Jaroslav Dolar, novinar. — Tiska Marib orska tiskarna d. d., predstavnik ravnateljtelj Stanko Detela, vsi v Mariboru.